

Pilottihanke ”pohjarysän kehittäminen ammattikalastuskäyttöön”

LOPPURAPORTTI

Dnro 382/3561/09, hankenumero 0920003

Pilottihanke ”pohjarysän kehittäminen ammattikalastuskäyttöön”

Dnro 382/3561/09, hankenumero 0920003

1. TAUSTA

Hankkeen tavoitteena oli kehittää pienikokoinen ja helposti käsiteltävä kohtuuhintainen sisävesiammattikalastukseen soveltuva pohjarysä suomukalan pyyntiin. Hankkeessa selvitettiin pyyntimuodon kannattavuutta ja erilaisten perärakenteiden soveltuvuutta kalastukseen.

2. TOTETUS

2.1. Käytetyt pyydykset

Hanke aloitettiin suunnittelemalla neljä kappaletta erilaisia 2-4 metrisiä potkuiltaan katollisia ja pohjallisia vanteettomia ja vanteellisia pohjarysiä (pohjarysien piirustukset ovat liitteenä 1). Käytännössä päädyttiin kuitenkin valmistamaan kolmea eri mallia, jotka olivat 3-4 metrisiä. Hankkeessa käytettiin vanteellisia alun perin Kivikankaan valmistamia pyyntikorkeudeltaan kolmemetrisiä lahtiryisiä, jotka muokattiin potkuiltaan katollisiksi ja pohjallisiksi. Vanteettomat pohjarysät olivat pyyntikorkeudeltaan neljämetrisiä ja niissä kokeiltiin perinteistä salmiakkipauloitusta ja uudempaa ruutuun pauloittamista. Käytössä olleet rysät olivat harvuudeltaan: aitaverkot 12-16 mm, välipesät 10-16 mm ja perät 8-10 mm. Rysät kyllästettiin bitumilakalla.

2.2. Pyyntin toteuttaminen

2.2.1. Höytiäinen ja Pyhäjärvi

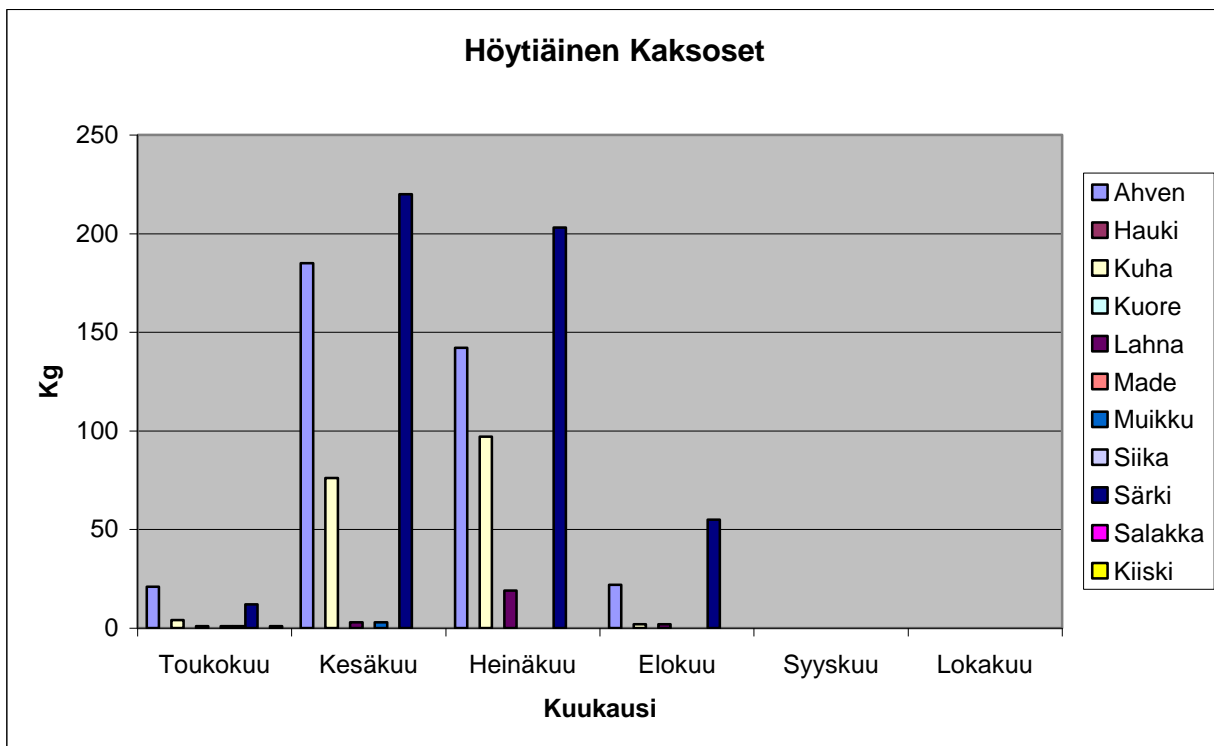
Kaksi vanteetonta neljä metriä korkeaa pohjarysää oli pyynnissä Höytiäisellä touko-elokuun alun ajan. Höytiäisellä pyynti aloitettiin toisella pohjarysällä 21. toukokuuta ja toisella 26. toukokuuta. Höytiäisen kalastajien kiireiden takia pohjarysät nostettiin pois Höytiäisestä 5. elokuuta. Pyyntijakson aikana pohjarysiä koettiin kaikkiaan 25 kertaa Kaksosissa ja 22 kertaa Kolmosissa. Toinen pohjarysistä oli elo-lokakuun aikana pyynnissä Uukuniemen Pyhäjärvellä, jossa kokeiltiin rysien soveltuvuutta muikun pohjapyyntiin. Höytiäisellä pyynnin toteutuksesta vastasivat Jukka Pusa ja Heikki-Jussi Kupiainen ja Pyhäjärvellä Jari Korhonen ja Markku Melanen.

2.2.2. Viinijärvi

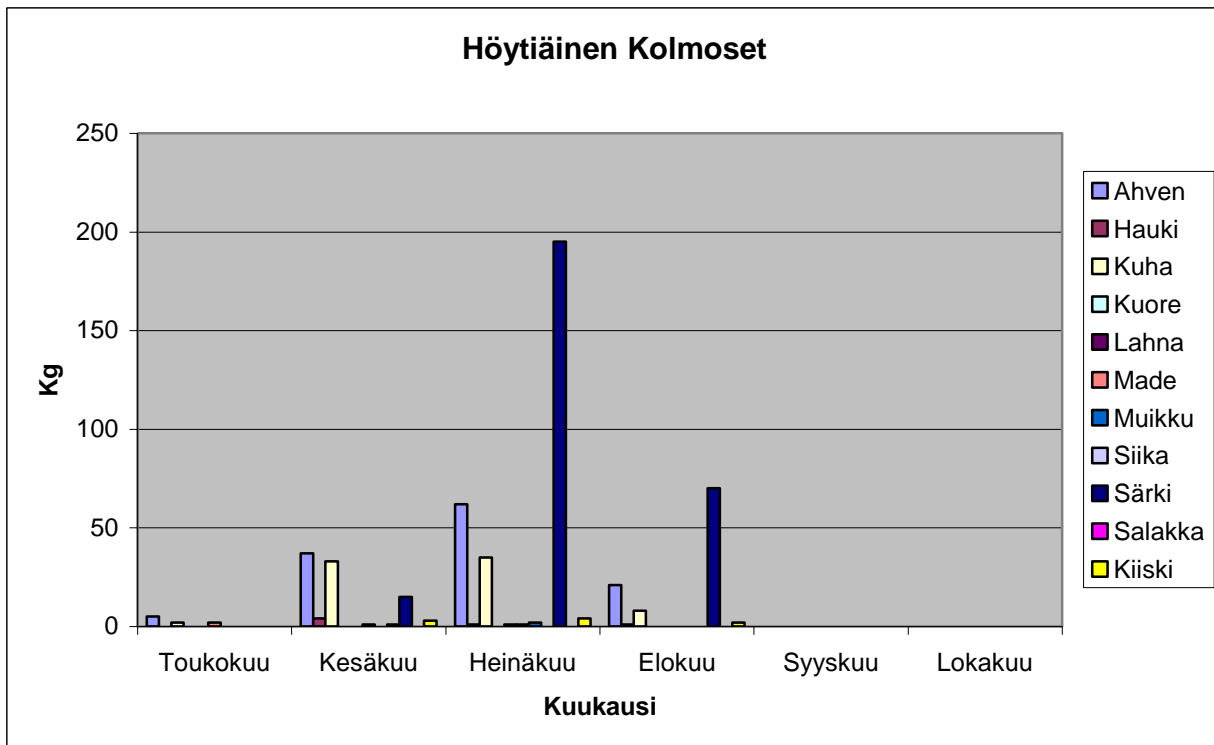
Kaksi vanteellista kolme metriä korkeaa ja kaksi vanteetonta neljä metriä korkeaa pohjarysää olivat pyynnissä Viinijärvellä touko-lokakuun ajan. Pohjarysät laskettiin pyyntiin 13.-26. toukokuuta välisenä aikana ja nostettiin pois 9.-11. lokakuuta välisenä aikana. Pohjarysiä koettiin kaikkiaan 49 kertaa Harmaassa, 42 kertaa Hirviluodolla, 42 kertaa Jaakonsaarella ja 47 kertaa Nistiniemessä/Kulkevaisessa. Viinijärvellä pyynnin toteutuksesta vastasi Jari Lehikoinen.

3. POHJARYSÄPYYNNIN SAALIS

3.1. Höytiäinen

Kuva 1. Höytiäisen Kaksosissa olleen pohjarysän saaliskalat lajeittain kilo/kuukausi.

Kuva 2. Höytiäisen Kolmosissa olleen pohjarysän saaliskalat lajeittain kiloa/kuukausi.

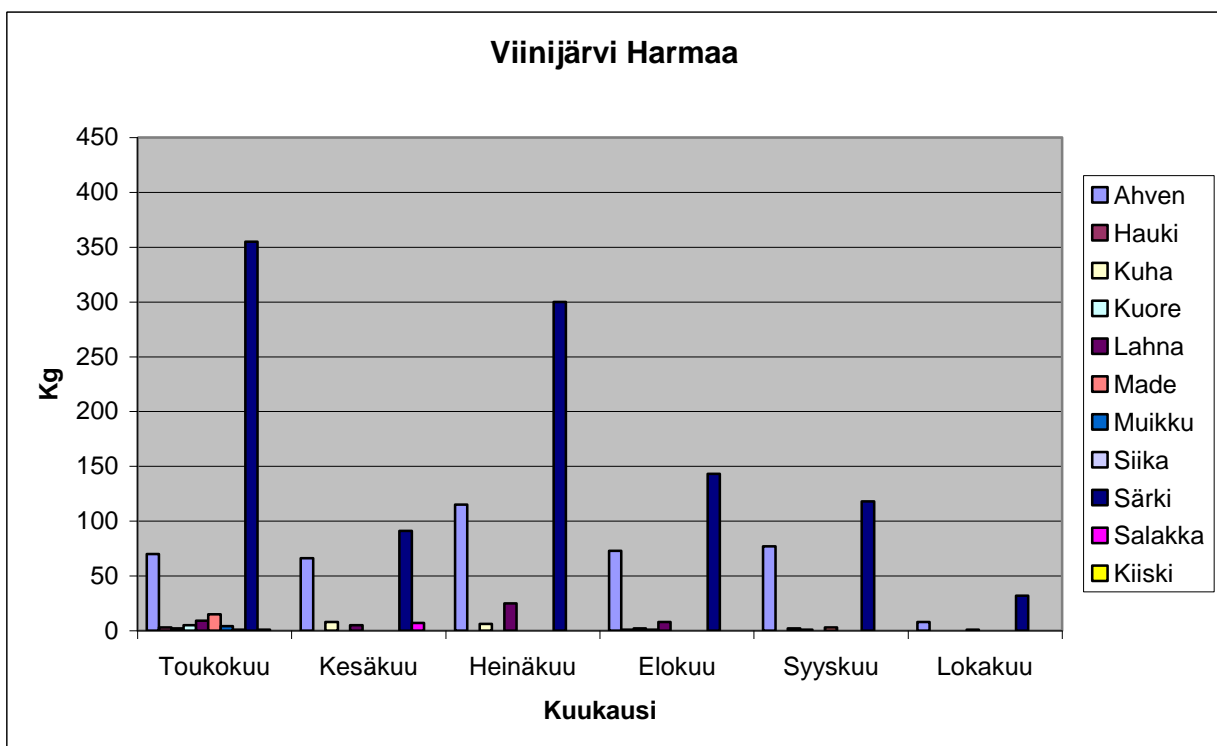
Höytiäisellä runsaimmat saaliskalat olivat särki (770 kg), ahven (495 kg) ja kuha (257 kg). Muita lajeja tuli erittäin vähän (ks kuvat 1 ja 2). Pyynnissä saadut särjet olivat keskikokoisia (keskipituus n. 20 cm). Ahvensaaliista oli 285 kiloa ns. pannuahventa ja 214 kiloa filekokoista ahventa. Kuhan kokonaissaalis oli 257 kiloa, josta mitan täyttäviä kaloja oli vain 22 kiloa johtuen alimitasta joka on kalastusalueen päätöksellä 45 cm (kalastusasetuksen mukaan 37 cm).

3.2. Pyhäjärvi

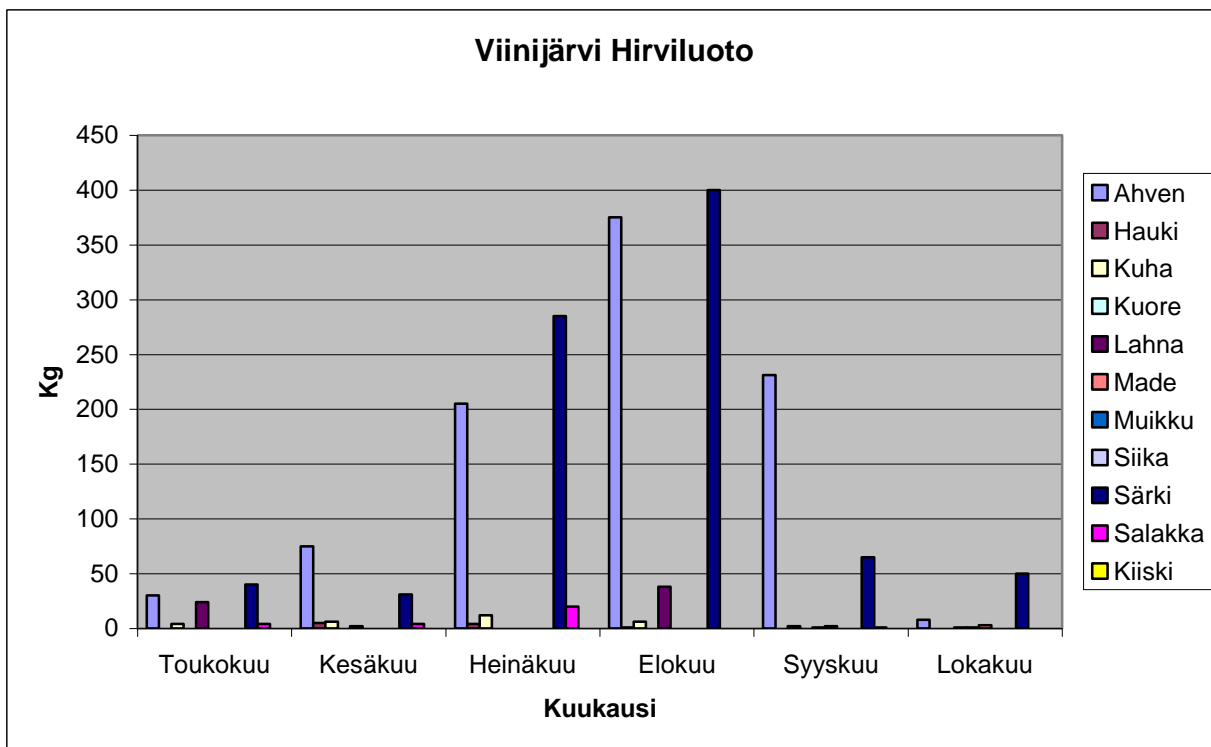
Pyhäjärvellä yhtä rysää kokeiltiin muikun pyyntiin 8-20 metrin syvyydellä. Rysä koettiin kaikkiaan 13 kertaa. Saaliiksi saatiin ahventa (114 kg), kiiskeä (24 kg), madetta (22 kg) ja kuoretta (10 kg). Muikkua ei rysän perään mennyt järven hyvästä muikkukannasta huolimatta. Kerran kovan myrskyn jälkeen aitaverkossa oli runsaasti kesän vanhaa hottamuikkua.

3.3. Viinijärvi

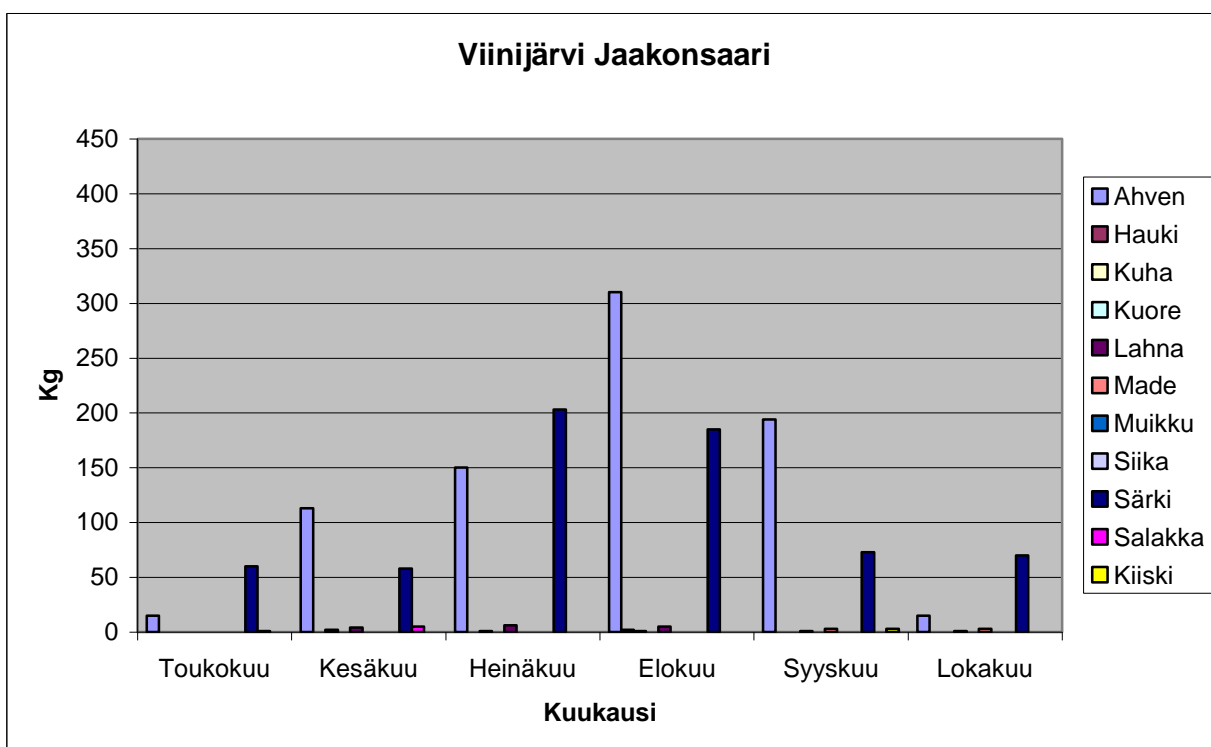
Viinijärvellä tärkeimmät saaliskalat olivat särki, ahven, lahna ja kuha. Vähäisemmässä määrin saatiin myös madetta ja salakkaa (ks. kuvat 3-6). Särkeä saatiin kaikkiaan 3160 kg, ahventa 2578 kg, lahnaa 248 kg ja kuhaa 74 kg. Särki oli keskikokoista (pituus n. 15 cm) ja ahvensaaliista huomattava osa oli 1-2 vuotta vanhaa ja loppukesästä tuli keväällä syntynyttä vuosiluokkaa. Myytävän ahvensaaliin osuus oli vain 10-15 % kokonaisuudesta ja tästä noin viidennes filekokoista kalaa. Lahnasaalis koostui kokonaisuudessaan kämmenen kokoisista ”parkkilahnoista”. Kuhasaalisista n. 80 % oli alamittaisia (alamitan raja kalastusalueen päätöksellä 45 cm). Madetta saaliiksi tuli ihan pyyntijakson alussa ja lopussa, kun veden lämpötila oli alhainen.

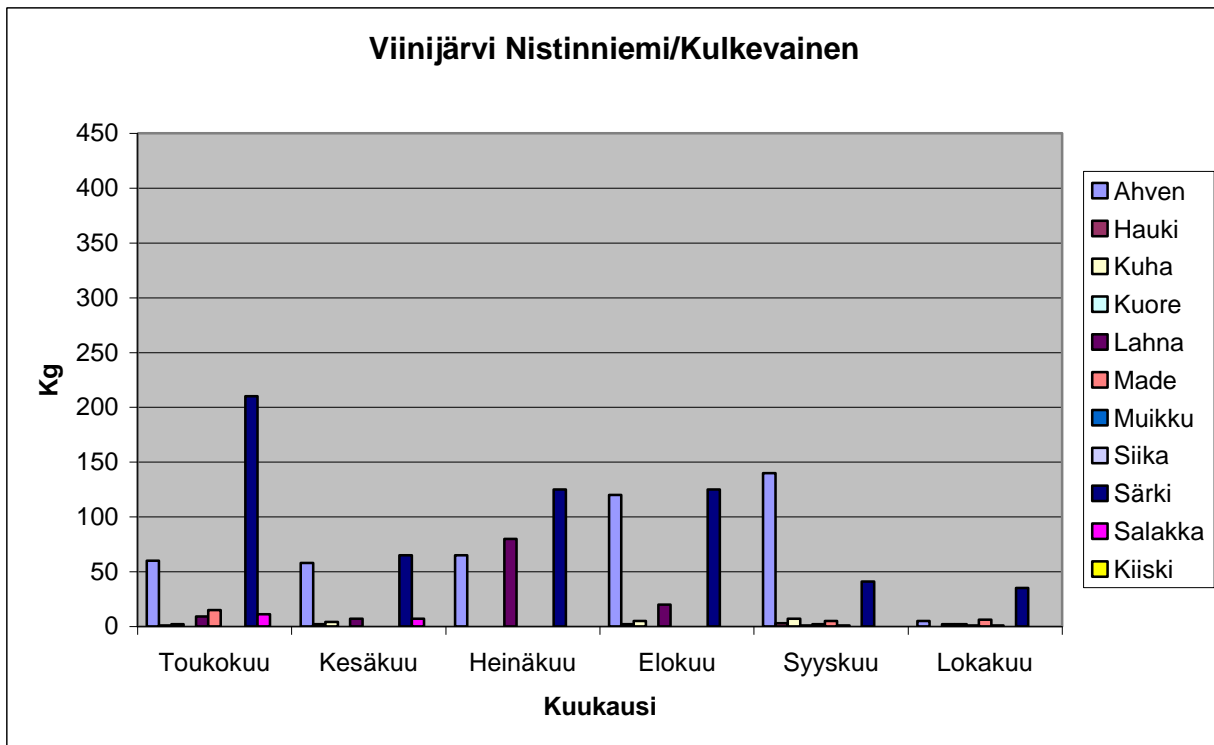
Kuva 3. Viinijärven Harmaassa olleen pohjarysän saaliskalat lajeittain kiloa/kuukausi.

Kuva 4. Viinjärven Harmaassa olleen pohjarysän saaliskalat lajeittain kiloa/kuukausi.

Kuva 5. Viinjärven Jaakonsaarella olleen pohjarysän saaliskalat lajeittain kiloa/kuukausi.

Kuva 6. Viinijärven Nistinniemessä/Kulkevaisessa olleen pohjarysän saaliskalat lajeittain kiloa/kuukausi.

4. PILOTTIHANKKEESTA SAADUT KOKEMUKSET

4.1. Pyydysten rakentaminen

Pyydysten rakentaminen osoittautui kokeneellekin pyydysrakentajalle vaativaksi ja hitaaksi tehtäväksi. Vaikka havaskappaleet olivat suhteellisen pieniä, niin niiden tiheys, vanteettomien rysien suhteellisen kookkaat perät ja ruutuhavakseksi kääntäminen teetätti paljon töitä.

4.2. Pyyntiin virittäminen, kokeminen ja hoito

Pyydysten pyyntiin virittäminen oli helppoa ja suhteellisen nopeaa (n. yksi tunti/rysä) niiden pienen koon ja vähäisen ankkuritarpeen takia (4 kpl). Kokeminen sujui myös oletetun nopeasti ja kohtuullisen kevyesti alle kymmenen metrin vedessä. Rysien käyttö onnistuu myös yhdeltä kalastajalta. Vanteettomat pohjarysät koettiin nostamalla perä nielun etureunasta veneen päälle ja liinaamalla vene kohti perän takareunaa, josta kalat haavittiin veneeseen. Vannerysät koettiin nostamalla taka-ankkuriköysi veneen päälle ja uittamalla vene narua pitkin kohti rysän perää. Perä avattiin ja nostettiin vanne kerrallaan veneeseen, jonka jälkeen kalat haavittiin kyytiin.

Pohjarysien limoittuminen oli vähäisempää kuin pintarysien ja niitä jouduttiin pesemään ainoastaan kerran tai kaksi pyyntikauden aikana.

4.3. Pohjarysien saalis

Pohjarysien keskisaalis oli 1330 kg/rysä avovesikaudella. Pohjarysien saalis vastasi kalastajien oletusta alueella liikkuvista pohjakaloista. Kalastajien mielestä eri pohjarysien saaliiseen vaikutti enemmän pohjarysien pyyntipaikka ja aika kuin niiden erilainen rakenne. Esimerkiksi Höytiäisellä rysät olivat selkävessillä ja tästä syystä kevään ahvenen ja särjen kutuaika ei näy saaliissa.

Höytiäisen Kaksosissa ollut rysä antoi saalista selvästi aikaisemmin kuin Kolmosissa ollut rysä. Kolmosissa ollut rysä oli syvemmän veden äärellä, jossa vesi lämpeni myöhemmin kesällä.

Viinijärvellä Harmaan ja Nistinniemen rysäsaaliissa näkyy selvästi särjen kutuvaellus, mikä johtuu siitä, että ne laskettiin n. 10 päivää aiemmin pyyntiin.. Heinäkuussa Viinijärven rysät pyysivät hyvin särkeä. Myös ahvensaaliissa oli nähtävissä samansuuntainen kehitys.

Pohjarysäpyynnissä saatujen kokemusten perusteella havaittiin, että pyynnissä tulee alamittaisia kuhan poikasia. Alamittaiset kuhan poikaset pystyttiin kuitenkin helposti vapauttamaan vahingoittumattomina, mikä koettiin positiivisena asiana.

Vanteellisissa pohjarysissä saaliin kuolevuus lisääntyy selvästi veden lämmitessä, samaa ei havaittu vanteettomissa rysissä. Kuolevuus johtui todennäköisesti vanteellisten rysien pienestä tilavuudesta ja siitä seuranneesta kalojen stressin lisääntymisestä.

4.4. Pohjarysäpyynnin kannattavuus

Kalastajien pohjarysäpyynnin kokemukset olivat rohkaisevia siinä määrin, että pyyntiä tullaan jatkamaan myös tulevien vuosien aikana. Positiiviseksi asiaksi koettiin, että pyyntiin käytetty aika oli vähäinen. Kalastajien käyttämää työaika lisäsi kuitenkin saaliin monipuolisuus ja siitä johtunut lajitteluun käytetty aika.

Pohjarysillä saatiin saalista keskikesällä, jolloin muiden pyydysten saalis on heikko esim. verkko- tai lahtirysäkalastus.

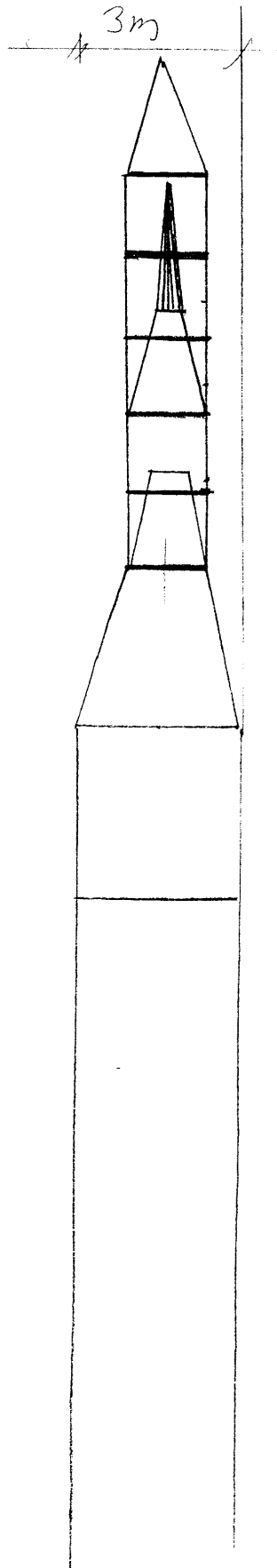
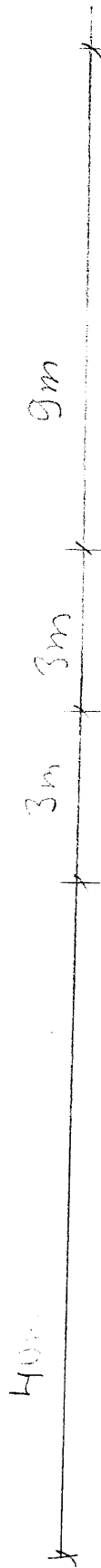
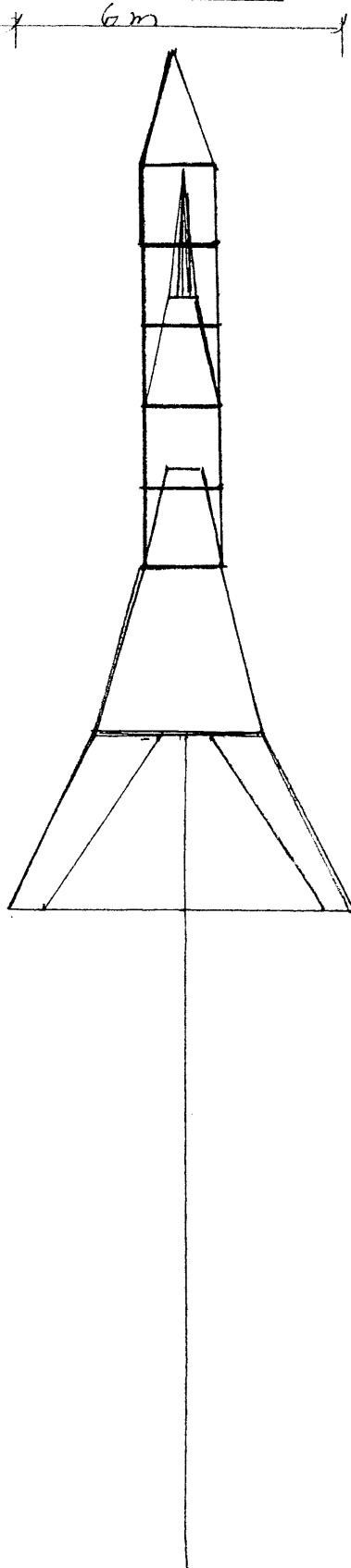
Kokemuksen perusteella pyydysmäärien tulisi olla suurempia kalastajaa kohti, että kalastamisesta tulisi kannattavaa. Pyydysten materiaalikustannukset ovat kohtuulliset (n. 700 €/pohjarysä), mutta

pyydysten rakentamiseen käytetyt työtunnit voivat nostaa pyydyksen hintaa huomattavasti. Mikäli kalastaja pystyy tekemään pyydykset itse voidaan suuremmalla rysämäärällä päästä taloudellisesti kannattavaan kalastukseen.

Jo saatujen kokemusten perusteella pyyntipaikalla ja ajalla pohjarysän pyyntikannattavuutta voidaan parantaa. Pohjarysien käyttämisellä hoitokalastuksessa voidaan jatkaa hoitokalastusaikaa myös keskikesälle aikaisemman kevät- ja syksypyynnin sijaan.

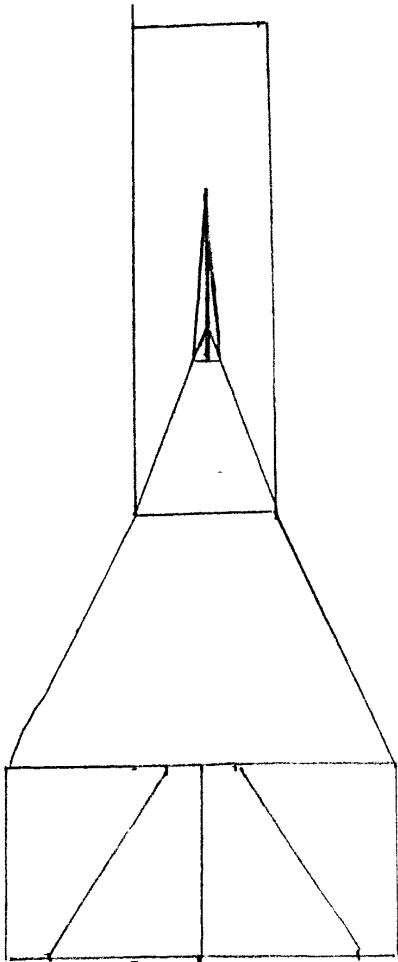
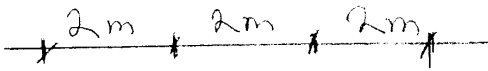
Pohjarysän ahvensaalis vastasi keskimäärin 5-10 samalla alueella olleen katiskan saalista.

b/3m VONNERYSÖ 3m

POHJA

VANT EETON 4 m:n RYSE

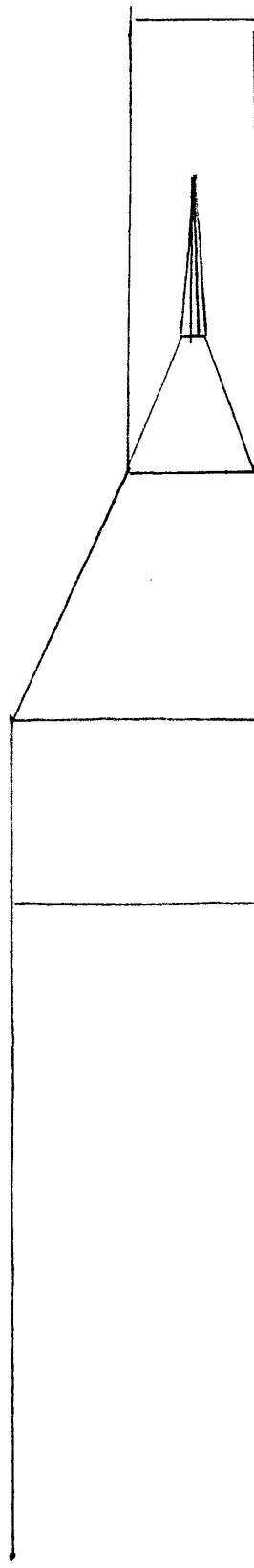
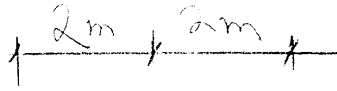

8m

4m

3m

40 m

90417